

Raadsvoorstel

Collegeverg. d.d. : 9 november 2020
Registratiekenmerk : 1030284
Gemeentebldnr. : 2020/93
Afdeling : Ruimtelijke ontwikkeling en vastgoed
Behandelend ambtenaar : D.S.A.M. op den Kamp
Bereikbaar onder :
denise.op.den.kamp@brunssum.nl
Behandelvoorstelnr. : 1030284
Portefeuillehouder : C.J.C.P. de Rijck
Raadsverg. d.d. : 15 december 2020
Uiterlijke datum : (Motivering, wettelijke verplichting c.q. toezegging)

Aan de raad,

1. Onderwerp
Startnotitie circulaire economie

2. Uitgangssituatie (WAAROM?)

a. Aanleiding

In het coalitieprogramma *De Burger Centraal 2018-2020* staan Circulaire Economie ambities beschreven - ook al staat de term Circulaire Economie niet expliciet vermeld. De Gemeente Brunssum wil graag de Klimaatdoelstellingen van Parijs verwezenlijken door de volgende punten op te pakken:

1. Productie- en consumptiemaatschappij
 - a. Hergebruik van grondstoffen en materialen via ketenprocessen
 - b. Deelgebruik om onnodige en té veel consumptie te voorkomen
2. Duurzame energieopwekking
3. Voorlichting burgers d.m.v. informatiepunt of platform
4. Bescherming van het buitengebied door milieuvervuiling tegen te gaan

Het eerste punt is in de *Uitvoeringsagenda 2019-2022* van de Gemeente Brunssum gelinkt aan Circulaire Economie (zie Programma 9: Milieu). In het Programma Milieu werd een visie geformuleerd om in 2022 gemeentelijk beleid uit te voeren gericht op Circulaire Economie.

Op 12 november 2019 werd er door de PvdA, de SP, de CDA, en de VVD een motie (motie 949949) ingediend genaamd *Stimuleren Circulaire Economie*. In de motie staan de volgende twee punten beschreven:

1. De startnotitie - zoals in uitvoeringsagenda - in het eerste kwartaal van 2020 vast te laten stellen door de raad;
2. De raad actief te betrekken bij de opstelling van het beleid.

Het College van B&W heeft de motie overgenomen en toegezegd (toezegging 57 *Stimuleren Circulaire Economie*, 12 november 2019, toezegging 949656). Met deze startnotitie wordt het eerste gedeelte van de toezegging uitgevoerd. Aan de hand van deze startnotitie zal in 2021 het tweede gedeelte worden uitgevoerd omdat een visie- en beleidsdocument voor een circulair Brunssum zal worden opgesteld. Hierbij zal de Gemeenteraad actief betrokken worden.

b. Huidige situatie/probleemstelling

Tijdens de 20^e en 21^e eeuw is de wereldeconomie en welvaart succesvol gegroeid. De groei heeft echter veel impact op het gebruik van grondstoffen. Grondstoffenprijzen stijgen, grondstoffen worden schaars, en er vindt een toenemende druk op het milieu plaats. Dit alles omdat er veel waardevernietiging plaatsvindt in de huidige productie- en consumptieprocessen; veel producten bevatten materialen die slecht verwerkbaar zijn en dus worden ze veelal verbrand. De manier waarop er nu geproduceerd en geconsumeerd wordt is niet meer vol te houden. Een transitie naar een ander economisch model is nodig. Circulaire Economie biedt hiervoor een oplossing. De Gemeente Brunssum kan haar rol pakken door deze transitie te starten door middel van het vaststellen van deze Startnotitie.

3. Gewenste situatie

a. Wat willen we bereiken?

Brunssum streeft ernaar om in 2050 circulair te zijn. Deze Startnotitie dient als startsein voor een Circulaire Economie in Brunssum. De Startnotitie draagt richtlijnen en kaders aan voor een toekomstig(e) Circulaire Economie visie en beleid. Na het vaststellen van deze Startnotitie zal er begonnen worden met het opstellen van visie- en beleidsdocumenten.

Het vaststellen van deze Startnotitie betekent op dit moment niet veel voor de burger. De Startnotitie geldt als startpunt voor de interne organisatie. Op basis van de gemaakte keuzes in een Circulaire Economie visie en beleid kan men uitdiepen wat het uiteindelijk voor de burger betekent.

b. Kaders

1. Eerdere besluitvorming

In het coalitieprogramma *De Burger Centraal 2018-2020* staan Circulaire Economie ambities beschreven. De Circulaire Economie ambities staan in de *Uitvoeringsagenda 2019-2022* van de Gemeente Brunssum in Programma 9: Milieu. In het Programma Milieu werd een visie geformuleerd om in 2022 gemeentelijk beleid uit te voeren gericht op Circulaire Economie.

In november 2019 werd er door de PvdA, de SP, de CDA, en de VVD een *Stimuleren Circulaire Economie* motie ingediend (12 november 2019, motie 949949). Het College van B&W heeft de motie overgenomen en toegezegd (Toezegging 57, 12 november 2019, toezegging 949656). Met deze startnotitie wordt het eerste gedeelte van de toezegging uitgevoerd. Aan de hand van deze startnotitie zal in 2021 het tweede gedeelte worden uitgevoerd omdat een visie- en beleidsdocument voor een circulair Brunssum zal worden opgesteld. Hierbij zal de Gemeenteraad actief betrokken worden.

2. Traject tot dusverre

De startnotitie dient als startpunt voor het vervoltraject.

3. Rol College van B&W

Tijdens het vervoltraject zal het College van B&W erop sturen dat in 2021 gestart wordt met het opstellen van een Circulaire Economie visie en beleid. Verantwoording aan de raad zal gebeuren via jaarverslagen van 2020 en 2021.

4. Algemene beleidskaders

De Europese Commissie heeft in 2015 een actieplan Circulaire Economie vastgesteld: *Closing the Loop - An EU Action Plan for the Circular Economy*. In 2020 heeft de Europese Commissie, als onderdeel van de *Green Deal*, een nieuw actieplan opgesteld: *A New Circular Economy Action Plan: For a Cleaner and More Competitive Europe*.

In 2016 heeft het Nederlandse kabinet in een *Rijksbreed programma Circulaire Economie* de ambitie geformuleerd om vóór 2050 een Circulaire Economie te realiseren in Nederland. Als tussendoelstelling werd geformuleerd dat in 2030 50% minder gebruik gemaakt wordt van primaire grondstoffen (mineralen, fossielen en metalen). In 2017 heeft het Rijk een *Grondstoffenakkoord* opgesteld. In 2018 zijn er circulaire transitieagenda's geformuleerd en in 2019 is een *Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023* opgesteld.

De VNG en IPO hebben het *Grondstoffenakkoord* (2017) ondertekend als koepelorganisaties. In het *Interbestuurlijk Programma* staan Circulaire Economie ambities beschreven voor het circulair aanbesteden van gebouwen en infrastructuur. Meer dan 100 gemeenten het manifest *Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020* ondertekend. Ook zijn er in verschillende regio's Cirkelsteden actief.

De Provincie Limburg heeft in oktober 2020 haar *Circulaire Economie Limburg 2.0* beleidskader vastgesteld met 5 actielijnen.

5. & 6. Relatie met Strategische Visie, Uitvoeringsagenda & Programmabegroting

Circulaire Economie is opgenomen in de *Uitvoeringsagenda 2019-2022* (Programma 9: Milieu). Daarnaast is Circulaire Economie ook structureel gedekt in de conceptbegroting 2021 (zie Milieubeleid Product 740002).

De *Strategische Visie 2025* is in 2013 vastgesteld, gebaseerd op de op dat moment belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen en trends. Circulaire Economie had destijds nog niet de maatschappelijke aandacht die het nu heeft. Duurzaamheid heeft echter wel een rol in de Strategische Visie gekregen. Zo wordt er gesproken over "duurzaam

voorbeeldgedrag door de gemeente" en "het stimuleren van duurzaam gedrag bij inwoners en bedrijven". Circulaire Economie heeft ook met duurzaamheid te maken en sluit hier dus op aan. Daarnaast sluit Circulaire Economie aan bij de geest van de pijlers zoals opgesteld in de Strategische Visie: Brunssum is in 2025 een gezonde en groene gemeente waar mensen van alle leeftijden en bevolkingsgroepen graag wonen, leven, verblijven en recreëren.

c. Argumenten & Overwegingen

Circulaire Economie

Om de klimaatdoelstellingen van Parijs te halen alsook de doelstelling voor een circulair Nederland in 2050 zal de Gemeente Brunssum moeten investeren in een Circulaire Economie.

Het economische model van een circulair systeem is gebaseerd op het 'reduce - reuse - recycle' model. Gebruik van grondstoffen wordt geminimaliseerd (reduce), hergebruik van producten en onderdelen worden gemaximaliseerd (reuse), en grondstoffen worden op een hoogwaardige manier hergebruikt (recycle). In een circulaire economie ligt de focus op het creëren van waarde door het behoud van waarde, oftewel eco-effectiviteit. Daarnaast zal een circulaire economie ervoor zorgen dat afval niet meer zal bestaan. Restproducten kunnen als grondstoffen voor nieuwe producten worden gebruikt, of weer terug worden gegeven aan de natuur.

Rol van de Gemeente Brunssum

Op dit moment zijn het Rijk en de Europese Commissie bezig met het opstarten van een Circulaire Economie transitie. Om dit te bereiken zijn ze bezig met het aanpassen van de huidige wet- en regelgeving, zodat er geen belemmeringen zijn voor een Circulaire Economie. Daarnaast onderzoeken ze mogelijke financieringsinstrumenten die de transitie kunnen versnellen.

Van belang is te zoeken naar de rol die een lokale overheid kan vervullen in de transitie naar een Circulaire Economie. In aanvulling op centrale, provinciale en regionale overheden kan een lokale overheid zoals de Gemeente Brunssum werken aan een Circulaire Economie transitie door het te benaderen vanuit de volgende rollen:

- Aanjager
- Ambassadeur
- Producent
- Eigenaar
- Inkoper

Het is belangrijk dat de Gemeente Brunssum deze rollen oppakt met de focus om partijen te verbinden, het goede voorbeeld te geven, en om de manier van denken te veranderen. Dit alles leidt tot inspiratie en verleiding bij burgers, ondernemers, ambtenaren, en bestuurders. Vanuit de bovenstaande rollen, benaderingen, en focus kunnen de volgende kansen worden benut:

- Circulair inkopen (anjager & inkoper)
- Circulaire bouw en sloop (anjager & inkoper)
- Circulaire kantoorinrichting (eigenaar)
- Circulaire afvalverwerking (producent & eigenaar)
- Circulaire grondstofstromen (anjager)
- Circulaire koppelkansen (ambassadeur & anjager)
- Circulair bewustzijn (ambassadeur, anjager & inkoper)

Omdat het niet haalbaar is om alle kansen direct te benutten zullen er keuzes gemaakt moeten worden. Bij het maken van keuzes wordt geadviseerd de focus te leggen op het goede voorbeeld geven als Gemeente, het veranderen van de huidige manier van werken (zowel binnen als buiten de organisatie), en om open te staan voor koppelkansen waarbij partijen en domeinen zoveel mogelijk met elkaar verbonden worden. Dit alles behoeft verdere uitwerking in een Circulaire Economie visie en beleid.

Zie de Startnotitie (bijlage bij deze nota) voor meer informatie.

d. Opties & Keuze

De startnotitie tekent een algemene schets van een Circulaire Economie en geeft aan waar de kansen voor een circulair

Brunssum liggen, als organisatie en stad. Deze startnotitie stelt geen beleidskaders vast, maar vormt het kader/startpunt voor het opstellen van een visie- en beleidsdocument.

Onderstaande aanbevelingen vormen een startpunt en richtinggevend kader om te komen tot een Circulaire Economie visie en beleid:

1. Begin met het nemen van kleine stappen

Circulaire Economie is een complex onderwerp en behoeft een lange adem. De Gemeente moet niet verwachten dat Brunssum van vandaag op morgen circulair zal zijn. Dit komt omdat Circulaire Economie nog moet doordringen binnen grote delen van de samenleving. Heel veel productie- en werkprocessen zijn namelijk nog niet circulair ingericht. Daarom wordt geadviseerd om te beginnen met het nemen van kleine stappen waarbij bekeken wordt wat het betekent voor de stad, de markt, de omgeving, de beschikbare capaciteit en middelen. Naar mate ervaringen worden opgedaan en kennis wordt gedeeld kan de gemeente in de loop der tijd de circulaire manier van denken en werken steeds verder uitbouwen. Tijdens het opstellen van een Circulaire Economie beleid en visie zal gekeken worden naar welk ambitieniveau passend is voor de Gemeente.

2. Uitgangsprincipes

Het is belangrijk om Circulaire Economie zo vroeg mogelijk in de werkprocessen te verankeren om het succesvol in te zetten. Daarbij is het van belang dat de juiste vragen worden gesteld. Deze vragen kunnen worden afgeleid van op te stellen uitgangsprincipes. De principes zijn gebaseerd op gemeentelijke ambities en kunnen altijd worden ingezet bij het opstellen en uitvoeren van beleid. De principes vormen dan het vertrekpunt voor alle gemeentelijke doelstellingen. Een Circulaire Economie principe kan helpen bij het creëren van een circulair manier van denken binnen de organisatie, maar ook de stad.

3. Aanbestedingen & Inkoop

De Gemeente Brunssum kan de komende 3 of 4 jaar starten met een aantal circulaire aanbesteding- en inkooptrajecten. Om te starten zou de Gemeente Brunssum kunnen inspelen op enkele kansen benoemd in de startnotitie. De Gemeente kan bij elk traject evalueren wat wel of niet is gelukt. Zet die evaluatie in bij daaropvolgende circulaire trajecten. Stel nieuwe eisen, gebaseerd op wat is gelukt, en stel nieuwe ambities, gebaseerd op wat de Gemeente graag wil laten lukken. Door circulaire principes, eisen, en ambities op te stellen in de aanbestedingsleidraad kunnen ondernemers geïnspireerd en verleid worden om zelf in te zetten op circulaire innovaties.

4. Kennisopbouw

Het verankeren van Circulaire Economie binnen de organisatie is belangrijk, maar dit vereist basiskennis van de gemeentelijke medewerkers. Gemeentelijke medewerkers zullen, zeker in het begin, hulp nodig hebben bij het stellen van de juiste vragen om circulariteit te borgen in de aanbestedingsleidraad. Om deze kennis te vergaren zou men kunnen investeren in opleidingen voor circulaire inkoop- en aanbestedingstrajecten. Daarnaast kan ook overwogen worden kennis intern en centraal te borgen binnen de organisatie. Geadviseerd wordt om bij het opstellen van een Circulaire Economie visie en beleid te kijken naar het wegzetten van kennis over Circulaire Economie binnen de organisatie.

5. Bewustzijns- en Communicatietraject

Gepaard met de aanbestedingen moet de Gemeente Brunssum investeren in een langdurig bewustzijn- en communicatietraject voor haar ambtenaren, haar bestuurders, haar burgers en haar ondernemers. Door het delen van opgedane kennis en het geven van goede voorbeelden kunnen Brunssumers geïnspireerd en gemotiveerd worden om bewust circulair aan de slag te gaan. Daarnaast kan met Circulaire koppelkansen ingezet worden op betere onderliggende samenwerking tussen gemeentemedewerkers omdat een circulaire opgave vaak fysieke, sociale, en economische opgaves samenbrengt.

Er wordt geadviseerd om een Circulaire Economie visie en beleid op te stellen in co-creatie verband. Betrek de burgers, de ondernemers, overheidsorganisaties, de bestuurders, en ook gemeentelijke medewerkers van verschillende afdelingen. Alleen op deze manier kan een breed gedragen Circulaire Economie visie en beleid worden ontwikkeld, dat aansluit op lokale kansen, behoeften, en vraagstukken.

Tijdens het opstellen van de visie en het beleid is het ook van belang een circulair netwerk te ontwikkelen. Breng regionale, provinciale en nationale kennisnetwerken en initiatieven in kaart en sluit er waar mogelijk bij aan. Daarnaast is het belangrijk om verschillende financieringsopties en experimenteerruimtes vanuit Europa, het Rijk, de Provincie of Stadsregio Parkstad te inventariseren en te benutten.

4. Bijlage
Startnotitie Circulaire Economie (Versieonnummer 1030286).

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester

Secretaris

Raadsbesluit

Gemeentebld nr. : 2020/93
Afdeling : Ruimtelijke ontwikkeling en vastgoed
Registratiekenmerk : 1030284

De Raad van de gemeente Brunssum gemeentebldnummer 2020/93;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 november 2020, afdeling Ruimtelijke ontwikkeling en vastgoed;

gelet op het bepaalde in (aanduiding van de relevante wetten / verordeningen / beleidsregels);

Besluit:

- Tot het vaststellen van de Startnotitie Circulaire Economie
- Aan het College van B&W opdracht te geven om te starten met het opstellen van een Circulaire Economie visie en beleid in 2021.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van

De Raad voornoemd,

Voorzitter

griffier